

Бульба... Бульба?... Бульба!

Любоў беларусаў да бульбы апетая ў фальклоры. Пра яе складаюцца кнігі — захапляльныя кулінарныя кнігі. Яна ператварылася ў галоўны персанаж традыцыйных вяснова-восеньскіх рытуалаў на калгасных палетках, сялянскіх сядзібах, дачных сотках і ўспрымаецца ўжо як нейкая міфічная істота — спадарожніца жыцця вясковага ды гарадскога. Але хто б мог падумаць, што наша любоў да бульбы — невычэрпная! Новыя і, скажам так, не заўсёды традыцыйныя праявы сваіх лепшых пачуццяў да нацыянальнага беларускага прадукта выказалі ўдзельнікі выставачнага праекта "Арт-бульба".

Любіць па-беларуску

Экзатычная паўднёваамерыканская мігрантка, прывезеная Хрыстафорам Колумбам з далёкага марскога падарожжа, на еўрапейскіх абсягах карысталася некалькімі імёнамі. Імя з антычнымі каранямі — бульба (ад "bolbos" ці "bulbus", што значыць "тоўстае карэньне", "клубень", "цыбуліна") — прыжылося ў Беларусі.

Сышлі ў Лету кур'ёзы, які суправаджалі распаўсюджванне дзіўнай расліны, калі, напрыклад, свецкія дамы ўпрыгожвалі свае вечаровыя сукні бутаньеркамі з бульбяных кветак, а спанатраныя кухары намагаліся смачна прыгатаваць плады, што выпявалі на бульбоўніку. За многія стагоддзі бульба для беларусаў зрабілася настолькі сваёй, што менавіта ў нас нарадзілася ідэя паставіць ёй, любай, помнік. Помнік, праўда, пакуль няма, але створаны яго макеты і на конкурснай аснове ўжо вызначыліся скульптурны пераможцы. Сярод іх — "Залаты запас краіны" Андрэя Хачыноўскага, зіхоткі клубень на ганаровым пастаменце (гэтая работа трапіла нават у экспазіцыю I Беларускай біенале жывапісу, графікі і скульптуры). Ёсць яшчэ "Бульбяны бюст". Між іншым, Павел Вайніцкі, які падчас падрыхтоўкі экспазіцыі быў далекавата ад Мінска, ствараў гэты галавасты і шыракапалечы манумент у поўным сэнсе слова на адлегласці, кіруючы працэсам праз Інтэрнет. Сябрам-сатворцам заставаўся толькі спраўна выканаць заданні аўтара: Валерый Малахаў сканструяваў замоўлены каркас, а Дзяніс Барсукоў (яго ўласная мастацкая творчасць таксама ўвайшла ў экспазіцыю) нанізаў на металічныя пруткі клубні належнага памеру.

"Мая любая": цікава, каго альбо што меў на ўвазе веб-дызайнер Аляксей Кульбіцкі ў назве свайго шыкоўнага і трохку іранічнага фота? Яркi, у пунсовыя макі, паркаль пасцелі; салодка спачы-

Гэты праект ажыццёўлены сталічнай мастацкай галерэяй "Універсітэт культуры" пры падтрымцы Прадстаўніцтва ААН у Беларусі і прымеркаваны да Міжнароднага года бульбы. Больш як 50 фотамастакоў, жывапісцаў, графікаў, скульптараў, дызайнераў — майстроў розных пакаленняў і сённяшніх студэнтаў, з добрым пачуццём гумару і неабмежаванай фантазіяй, спрычыніліся да выстаўкі.

вае ў гэтым царстве Марфея красуня-маладзіца... з мехам бульбы ў абдымку!

А хто тут яшчэ любіць "другі хлеб"? Мабыць, гультаяватыя недарэкі-"Жаніхі" з карціны Аляксея Хацкевіча, што знімаюць ля краю бульбянога палетка, на якім шчыруюць кабеты. Мабыць, і парсючок, абяяльная керамічная "дзюдзя" з до-о-оўгім лычом: сваю скульптуру Алег Ткачоў назваў "У пошуках бульбы".

Прыемна сачыць за нязмушаным і крэатыўным працэсам ператварэння папулярнай агракультуры ў арт-аб'ект: ці то ў эстэцічным фотапэйзажы Алены Таборкі, ці то ў рэалістычным і шчырым нацюрморце Аляксея Панцюка-Жукоўскага, ці то ў акварэлі Аксаны Аракчэевай...

Дранікі з аўтографам

Жывапісец Віктар Ціханаў рыхтаваўся да выстаўкі грунтоўна і прадставіў серыю новых палотнаў, паяднаных агульна назвай і філасофскай усмешкай мастака: "Нацыянальны прадукт. Перыяд вегетацыі". Пяць карцін — пяць самых значных эпізодаў спрадвечнага бульбінага жыцця: ад вясновых парасткаў на клубнях да белай квецены на фоне смалына-чорнай глебы, ад поўнай місы чыстых клубняў (з таркай напатагове) да ладнага пляскастага сподку залацістых (зусім як жывых!) дранікаў. У дзень адкрыцця выстаўкі пад іх выявай стаяла тумба з патэльняю, на якой спакусліва ўзвышалася горка сапраўдных, цёплых дранікаў (і, як неўзабаве высветлілася, — вельмі смачных, таму тая горка на патэльні стала са-

мым эфемерным арт-аб'ектам у галерэі). Ля патэльні мастак пакінуў стосік папяровых сурвэтак і зашску з аўтографам: "Частуйцеся, калі ласка! Гатаваў сам. Віктар Ціханаў".

А вось Люба Макарава прылучылася да экспазіцыі кульком драбніткай, з лясны арэх, бульбы, суправадзіўшы яго заклікам быць патрыётам і "шчоўкаць дары з роднага гарода". Сугучны гэтаму патрыятычны пафас Андрэя Валавіка, які прапанаваў запакаваць у стракату замезную абортку звычайную бульбіну і — зараджаць мазгі ("Nuts" па-беларуску!).

Сярод мноства дасціпных арт-аб'ектаў — стыльная серыя Сяргея Шылы, чый почырк пазнаеш адразу. Збіральнік даўніх побытавых рэчаў, аматар рэтра-інсталіцый прадставіў некалькі "партрэтаў" герані вернісажа, свежай і памытай. У драўляных рамках — "Ён і Яна" (бульба ды цвік-кастыль), "Весткі з палёў" (клубень, злучаны з тэлефоннай слухаўкай), "Ню" (у ролі "аголенай натуры" — напалову абабраная бульбіна-"топлес", шалупіне з якой звешваецца доўгай пругкай кудзеркай).

Капрызы прыроды, адлюстраваныя ў серыі здымкаў "Прышэльцы" Анатоля Дрыбаса; ужо вядомыя па іншых выстаўках абразкі сялянскага жыцця, дасцінна занатаваныя жывапісцам Дзянісам Чубковым; кранальная "Цялушка Хмарка" віртуоза мастацкай керамікі Тамары Васюк; маляўнічая "К-арт-ОШКА, котрая гуляла сама по себе" (кам'ютэрная графіка) Сяргея Стальмашонка, — самыя розныя аўтарскія варыяцыі на тэму "бульба" прапанавалі ўдзельнікі праекта.

Сябрына для Ван Гога

На вернісажы выступіў прадстаўнік Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Рэспубліцы Беларусь сп. Антоніус Брук: "Афіцыйна 2008 год абвешчаны годам бульбы — з мэтай прыцягнуць увагу міжнароднай грамадскасці да той ролі, якую адыгрывае гэты прадукт у сусветнай харчовай бяспецы. У сённяшнім свеце менавіта бульба можа з'яўляцца альтэрнатывай у дачыненні да больш дарагіх збожжавых культур. Беларусь можа ганарыцца тым, што ўваходзіць у лік дзесяці найбуйнейшых вытворцаў бульбы і яе спажывоўцаў на душу насельніцтва... Я пераканаўся, што беларускія мастакі, скульптары і фатографы вельмі арыгінальна падыходзяць да выявы бульбы. Мабыць, мой суайчыннік з Галандыі Ван Гог, калі б жыў і зараз, успрыняў бы за гонар магчымасць выставіць сярод гэтых экспанатаў сваю знакамітую карціну «Якія ядуць бульбу».

Дырэктар мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" Дзяніс Барсукоў так разважае пра незвычайны праект: "Да ведаўшыся, што сёлетні год абвешчаны Міжнародным годам бульбы, мы заручыліся падтрымкай Прадстаўніцтва ААН у арганізацыі арыгінальнага арт-праекта і звярнуліся да мастакоў з прапановай паўдзельнічаць у ім. Як ні дзіўна, да гэтага часу бульба не станавілася аб'ектам беларускай мастацкай прасторы і творча не асэнсоўвалася, хаця для нас яна не проста гародніна і не проста прадукт харчавання. Таму галоўная мэта новага праекта — разнастайнымі мастацкімі сродкамі адлюстравачь такі феномен матэрыяльна-культурнага жыцця беларусаў, як бульба, прыцягнуць да яго ўвагу грамадства, паспрыяць далейшай папулярнасці."

Сваёй мэтай арганізатары выставачнага праекта "Арт-бульба" дасягнулі. А заадно паказалі, што такія ініцыятывы падтрымліваюць творчы дух, не даюць застацца фантазіі, спрыяюць крэатыўнасці мыслення і светаўспрымання, лепшым праявам душы, пазітыўным эмоцыям — і ў мастакоў, і ў гледачоў... У Мінску ўжо некалькі вяснаў запар ладзіцца надзвычай папулярная міжнародная мастацкая акцыя "Марцовыя каты". Будзе і натуральна, і лагічна, калі на сталічным культурным абсягу прыжывецца і восеньская "Арт-бульба". Ды яшчэ лепей, калі правядзенне такога творчага фэсту ў галерэі "Універсітэт культуры" зробіцца і агульнабеларускай, і міжнароднай традыцыяй. Дарчы, паспытаўшы яшчэ адзін сюрпрыз арганізатараў праекта — бульбачку адборную, толькі-толькі звараную, гарачую, — шануюныя госці ды ўдзельнікі выстаўкі пераканаліся: бульба яднае ўсіх. Асабліва, калі яна ў суладдзі з мастацтвам.

Святлана БЕРАСЦЕНЬ

На здымках: прадстаўнік ААН у Беларусі А. Брук і дырэктар мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" Д. Барсукоў; карціны з серыі В. Ціханава "Нацыянальны прадукт. Перыяд вегетацыі"; "Бульбяны бюст" П. Вайніцкага і В. Малахава.

Фота Віктара Кавалёва

Адзін куфар на ўсіх

З 6 па 11 кастрычніка ў сталіцы праходзіць V Міжнародны фестываль студэнцкіх тэатраў "Тэатральны куфар".

Амаль два дзесяткі калектываў з васьмі краін, каля трохсот удзельнікаў, 20 спектакляў — такая агульная статыстыка гэтага ўжо традыцыйнага і папулярнага ў моладзевым асяроддзі свята сцэнічнага мастацтва. Нагадаем, што ініцыятыва яго правядзення нарадзілася ў сценах Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, вядомага разнастайнымі мастацкімі захапленнямі сваіх студэнтаў, у тым ліку іх аматарскай тэатральной творчасцю. Спектаклі сёлетняга фэсту праходзяць на дзвюх сценах: Ліцэя БДУ і Палаца культуры прафсаюзаў.

Журы фестывалю "Тэатральны куфар-2008" узначальвае прэзідэнт Міжнароднай асацыяцыі ўніверсітэцкіх тэатраў Жан-Марк Лару (Канада). Прафесійная судзейская каманда, у складзе якой — тэатральныя дзеячы, рэжысёры, педагогі, крытыкі з Венгрыі, Вялікабрытаніі, ЗША, Латвіі, Расіі, Славеніі, — ацэньвае акцёрскія работы, рэжысуру, сцэнаграфію і вызначыць лепшыя работы ў гэтых намінацыях. Спецыяльны прыз падрыхтаваны таксама для пераможцы Інтэрнет-галасавання, якое ладзіцца на сайце фестывалю. Ад рэйтынгавага галасавання залы на "Тэатральным куфры" залежыць лёс Гран-пры — прыза глядацкіх сімпатый, якім ганаруюць лепшыя спектаклі.

Колькі сэрцаў і душ падсілкоўваюць тыя імгненні шчырасці, якімі заўсёды поўняцца і закулісныя сяброўскія стасункі, і сустрэчы артыстаў-аматараў з публікай! Але ж міне яшчэ адзін дзень, і наш сёлетні міжнародны студэнцкі тэатральны фэст ужо стане гісторыяй. А ўдзельнікі гэтай гісторыі будуць успамінаць эмацыянальныя, эстэтычныя, духоўныя набыткі, творчы і жыццёвы досвед, — усё тое, што год за годам папаўняе агульны скарб "Тэатральнага куфра".

Хто ж не прыгадае традыцыйную фестывальную перформанс-акцыю "Трамвай жаданняў" з вясёлым вагонам, які рухаўся па сталічных рэйках — ад Мінскага дзяржаўнага палаца дзяцей і моладзі да Ліцэя Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Ці выступленні ўладальнікаў Гран-пры папярэдніх фестываляў (пераможцамі станавіліся спектаклі тэатра-студыі "Цэнтр" Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага ўніверсітэта, народнага маладзёжнага тэатра "Пілігрым" з Полацка, народнага музычнага тэатра "На філфаку" БДУ, тэатра "7 паверх" Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў)... Будуць помніца і майстар-класы замежных тэатральных рэжысёраў ды педагогаў, і знаёмая заўсёдна каманда "Тэатральнага куфра" імпрэза "Koufar-in-motion" — стварэнне за кароткі прамежак часу і паказ арыгінальнай сцэнічнай дзеі. А ў айчынным летапісе падзей культуры адметным радком застаецца прэзентацыя "Бібліятэкі «Тэатральнага куфра» БДУ", яе першага зборніка, у якім на беларускай і англійскай мовах змешчана 5 п'ес айчынных аўтараў.

Хвалюючая цырымонія ганаравання пераможцаў і закрыцця Міжнароднага фестывалю студэнцкіх тэатраў "Тэатральны куфар-2008" адбудзецца заўтра. Яго вынікі будзе ведаць і наш чытач.

Я. КАРАЇМА